

ΣΥΝ ΘΕΩ.

BREVIS DISPOSITIO HOMILETICA

914

In *Textum Secundum*

165

Solemnis ad

DEUM OMNIPOTENTEM

Gratiarum Actionis

Ex mandato

SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS

Ad diem 9 Martii MDCCVI.

Per uniuersum Regnum Sæo-Gothicum, instituendæ.

Benevole Lector: Quos Concioni primæ & tertiæ sanctâ pietate adscripsit, Textus, REX AUGUSTISSIMUS, in Commentariis ad Psalmos Davidicos passim obuiis, etiam illo hic Aboæ edito, expositos habes. Simul in Fasciculo Dispositionum Homileticarum, A.º 1693. emissæ, inuenies Textum primum Psal. 54: v. 6-9. pag. 269 — 272. sive Conc. 2. die 2. 1678. & Textum tertium Psal. 64: v. 7 — 11. pag. 444 - 447. sive Conc. 3. die 3. 1684. in usum concionatorium deductos, Pauca itaq; ad Textum secundum nunc adferre conuenit.

Parasceue: Apoc. 15: v. 3, 4. Magna & mirabilia sunt opera tua &c. vid. Fascicul. allegatum pag. 384. seq. & 578. Cantica ibi commemorata, peculiariter respiciunt DEI iudicia, contra Ecclesiæ hostes, & quemadmodum bellum hocce Polono-Ruthenicum astutia Antichristi Romani excitatum est, pie ista & nos canimus propter auxilium Cœlestæ aduersus Antichristianos, &c.

):(

TEX-

Ruonepi 4

Exord. Psal. 147: v. 5. Deprædicatur Divinæ *essentia* magnitudo, wår *HERRE* år *stoor* etc. Deut. 10: v. 17. Psal. 95: v. 3. & 145: v. 3—8. &c. & magnitudo *potentia* ejus; och *stoor* år *hans* *macht*: Eph. 3: v. 20. vid. Fascic. Homilet. p. 580. nec non *sapientia*: Och *thet* år *obegripeligit* *huru* *han* *regerar*. Hebr. *intelligentia* *ejus* *non est numerus* vid. *ibid.* pag. 531. adde Rom. 11: 33. Eadem *DEI* *laus* in *Textu*. Est enim *CONFESSIO DANIELIS ILLUMINATISSIMI, DEUM GLORIFICANS.*

Votum Ephes. 1: v. 17—19.

De *illuminatione* Danielis ipse loquitur v. 18, 19. (*repetendum ex antecedentibus, quid potissimum Rex Nebucadnezar occasione somnii, & qualis ejus comminatio*) *confessionem* esse *textum* nostrum docet, v. 23. *Tibi DEUS Patrum meorum confiteor, teq; laudo* &c. Sic quod sæpe vertitur in *Svet. Tacka* in Hebr. *confitendi* notionem habet 1. Reg. 8: v. 33. notatq; publicam *DEI* celebrationem 1 Chron. 16:(17) v. 8. & 29:(30) v. 13. Pl. 75:1. &c. Sic autem oritur: *Loſwat ware Gudz Namm*: Hebr. *benedictum sit nomen DEI*, Hiob. 1: v. 21. & sic reddendum Gen. 9: v. 26. Luc. 1: v. 68. &c. *DEUS* enim omnis *benedictionis* fons est & scaturigo Deut. 28: v. 12. 1 Chron. 29:(30) v. 14, 16. &c. *nominis DEI*, *DEUS* ipse intelligitur. Psal. 20: v. 2, 3. *Benedictionis* & *laudis* durationem indicat; *à seculo & usq; in seculum* Psal. 41: v. 14. & 44: v. 9. & 45: v. 18. & 86: v. 12. & 89: v. 53. &c. *Causse* vero, quæ ipsum omnesq; homines in *DEI* laudes excitent, *tres* hic commemorantur.

I. *SAPIENTIA ET POTENTIA DIVINA*: *Emphatice* loquitur: *Quia sapientia & potentia ipsius est*, Inter attributa, quæ

916
166

quæ omnia DEO sunt essentialia, primum *sapientiam* collocat. NB. v. 22. tum ut beneficium illuminationis sibi data agnolcat v. 18, 19, 23. tum ut deprimat arrogantiam Magorum aliorumq; inter Chaldaeos, qui sapientiæ persuasione tumidi, 1 Cor. 8. v. 1. sapientiæ titulo superbientes v. 2, 12, 27. debuissent tribuere DEO soli *sapientiæ* gloriam, aliena wiffott Rom. 16: v. 27. 1 Tim. 1: 17. Judæ v. 25. ab eo quoq; solo omnis vera sapientia Jac. 1: v. 5. Sap. 9: v. 6. Elucet autem Divina sapientia, in rotius universi creatione Psal. 104: v. 24. Prov. 3: v. 19, 20. inq; generis humani redemptione Eph. 3. v. 8, 9, 10. ac in admiranda rerum omniū gubernatione. Hiob, 12: v. 13. Alterum attributum Divinum *Potentiam* adjungit sapientiæ: Sicut junctim celebrantur, Prov. 8. v. 14. Esaj 40. v. 28. Jer. 32: v. 17. &c. Conspicua itidem est DEI omnipotentia, in splendidissimo mundi opificio: Psal. 65. v. 7. Rom. 1: v. 20. in gravissimis pœnis, quas impiis infligit, Exod. 3: v. 19, 20. Psal. 76: v. 7, 8. in potentissimis auxiliis, quibus piis succurrit Deut. 4: v. 34. Psal. 89: v. 14. Jer. 14: 8, 9. inq; actibus singularibus, quales hic v. 21.

Ufus. Veneremur DEI sapientiam & potentiam, ac solatium in cunctis adversitatibus inde capiamus: Psal. 33: v. 20, 21. & 68: v. 21. & 135: v. 6. Spectemus exempla priora Syr. 2: v. 10, 11. in historiis Ecclesiæ Israeliticæ & Christianæ; in primis in annalibus patriæ nostræ. Quanta Divinæ sapientiæ & potentæ opera, in liberatione Sveciæ à tyrannide Papali & crudelitate Regis cujusdam exteri, per R. GUST. primum? In conservatione Evangelii in Germania inq; incrementis patriæ per R. GUST. ADOLPHUM, & victorica Svecorum arma? in procuranda pace cum tot hostibus additisq; provinciis, post bellum Polono-Ruthenicum prius, & recentius

bellum Danicum? in victoriis Regi nostro Clementissimo per sex hos annos concessis? quarum insignem partem hodierna solennitas celebrabit. Repetamus itaq; sapientiæ & potentiae laudes cum sanctis, Exod. 15: v. 1. Jud. 5: v. 1, 1 Sam. 2: v. 1. Apoc. 7: v. 12.

II. LIBERRIMA ET POTENTISSIMA MUNDANARUM RERUM GUBERNATIO. Ejus quasi specimen demonstrat in *temporum mutatione*, & in *Regum remotione*, inq; illorum *constitutione* v. 21. (a) *Han förvandlar etc. Ipse enim mutat tempora & momenta* sive *opportunitates* eorum. Omittimus subtile discrimen inter 177 & 121. DEUS in ipsa creatione, temporum rationem ordinavit, Gen. 1: v. 14. eorumq; vicissitudines ordinarias ratas fecit, Gen. 8: v. 22. Conf. Eccles. 3: v. 1. seq. & in illa naturæ constantia sapientiam potentiamq; suam ostendit, hic v. 20. Psal. 148: v. 6. sed & sapientiam ac infinitum suum robur demonstrat, cum ista in sui gloriam & hominum pœnam vel gaudium *mutet*: sic solis cursum ordinarium Eccles. 1: v. 5, mutavit tempore Josuæ Jos. 10: v. 13, 14. & Ezekia, 2 Reg. 20: v. 9—11. Constantes habet luna suas vicissitudines Psal. 89: v. 38: & 104: v. 19. sed & ejus cursus impeditus est, ad petitem Josuæ, Jos. 10: v. 12, 13. Quæ mirabiles mutationes subivit natura in diluvio Noachico; In subversione Sodomæ; in plagis Ægyptiacis; & in miraculis vere Divinis? Dies, temporis pars jucundissima, noctis umbras induit, in pœnam induratorum, Exod. 10: v. 22. & tristis aliàs nox Psal. 104. v. 20. fuit populo DEi, ad ejus beneplacitum, *tempus festivum* Exod. 12: v. 42. Conf. Esaj. 30. v. 29. Eritque hoc maximum Divinæ potentiae opus, cum omne tempus in consummatione seculi abolebit, Psal. 102: v. 26, 27. Es. 51: v. 6. Matth. 24: v. 29, 35. 2 Pet. 3: v. 7, 10. Apoc. 6: v. 14. & 20: v.

ii. (B) *Hanc sätter Konungar af/och sätter Konungar up/*
Removet Reges, & constituit Reges. Habent Regna Regesq;
 suam à DEo constitutionem. Dan. 2: v. 37. Prov. 8: v. 15, 16.
 Rom. 13: v. 1, seqq. ideo Imperantes venerari & timere de-
 bent homines alii, neq; contra illos insurgere Prov. 24: v.
 22, 23. NB. Hiob. 36: v. 7. verum DEus, *Rex magnus super o-*
mnēs Deos hos terrestres, Psal. 95. v. 3. *sapientiam potentiamq;*
 suam exerit circa eosdem: indeq; magnitudo ejus agno-
 scenda Dan. 4: v. 14. (17). Hiob. 12: v. 12, 13. & 34: v. 24. Esaj.
 40: v. 23. Luc. 1: v. 52. Sed & *justitia* Ejus in hoc elucet: Nam
DEus Judex est, hunc humiliabit & istum exaltabit: Psal. 75:
 v. 8. A verbo Chald. עָרַךְ quod *remotionis, translationis si-*
ve deturbationis significationem hic induit, est derivatum
 עָרַךְ in Chaldaea paraphrasi Lev. 13: v. 2. de *ulceribus* adhibi-
 tum. Removet itaq; DEus Reges qui lues & pestis sunt reipu-
 blicæ, ne Porro populum corrumpant: sic juste throno de-
 jectos Spiritus Dei indicat, *Numinis & religionis vera con-*
temtores Exod. 5: v. 2. & 15: v. 4. Esa. 60: v. 12. *Tyrannos* Jud.
 1: v. 6, 7. 1 Reg. 12: v. 14, 16. Sap. 6: v. 5-8. *immodica superbia*
se efferentes Deut. 17: v. 20. Esa. 14: v. 12, 13. Act. 12. v. 22, 23.
Luxuriosos, aliisq; vitiis scatentes, Dan. 5: v. 2, 3, 4. 30. Verū
 Reges pios, justos, clementes DEus constituit, confirmat,
 vitamque eorum prorogat Deut. 17: v. 16. seqq. Plal. 61. v. 8.
 Prov. 16: v. 12. & 20: v. 28. & 29. v. 4, 14. Quæ discriminis
 causa etiam insinuat Hiob. 36: v. 5, 6. *DEus fortis, non*
vivificat impium, &c. & v. 7. *Non subtrahit à justo oculos suos*
& sedere facit Reges in perpetuum ut exaltentur: Absq; du-
 bio quæ Propheta hic v. 21. de *temporib; & Regibus* adducit,
 respiciunt multiplicem in iis mutationem à DEo solo effici-

endam, sub Monarchicis imperiis de quibus hic cap. 2. v. 29. usque ad v. 45.

Ufus. Quod in priori membro partis hujus secundæ, de Divina circa tempora potestate habet Propheta, id in venerationem providentiæ ejus nos trahat, Deut. 32. v. 7. Psal. 31. v. 16. & ne pœnitentiæ tempus negligamus, doceat: Act: 17. v. 30, 31. recte itaque utamur tempore Divinæ gratiæ Psal: 102. v. 14. beneplaciti Psal: 69. v. 14. & salutis Esaj. 49. 8. Prælogare aliquoties solet DEUS pœnitentiæ dies Gen: 6. v. 3. Sed cum homines gratiam ejus contemnunt Rom. 2. v. 4, 5. breviores illos reddere facile potest, Esaj. 17. v. 14. Luc: 12. v. 19, 20. vel calamitatis tempora duriora immittere Lev. 26. v. 18. seqq. Redimamus itaq; *opportunitatem*: Eph: 5. v. 15, 16. Sed & solatij plurimum in adversitatibus pii hinc consequentur, *mutare enim est dextra Altissimi* Psal. 77. v. 11. *convertetq; luctum in choream* Psal: 30. v. 12. & cum temporis vicissitudine, vires quoque dabit jucundas Psal: 30. v. 6. Alterum istud, de sapientia potentiaque Dei in *Regibus removendis vel stabilendis* ex voluntate S. R. M: TIS nos edoceat, non sine peculiari Divina directione factum esse, quod in litteris Regiis de Regiæ coronæ Polonicæ translatione refertur. Prorsus convenit REGIS NOSTRI AUGUSTISSIMI pierati existimare MAJESTATEM Ejus hunc ordinando textum eo flectere voluisse cogitata nostra, ut omne illud DEI sapientiæ, potentia, & justitiæ unice adscribamus. Prudentia & strenua REGIS NOSTRI CLEMENTISSIMI manu uti quidem voluit Deus, sed REX ipse ad SUMMUM tantæ mutationis AUCTOREM nos deducit. Sunt in historiis civilibus per totro

tro secula valde memorabilia hujusmodi Divinæ dispositionis exempla. In historiam sacram relata Pharaonis, Sennacheribi & Belschazaris, aliorumque super regnis gentium: Jechoniæ & Zedechiæ ultimorum in Juda Regum, ac tot in regno Israelis dejectorum Regum nomina, simulac recensentur, Justitiam omnipotentis & summè sapientis Dei comprobant. Nostræ ætate Jacobus II. R. Angliæ, cum, postquam ipse avitam detulerat fidem, non contentus esset subditos in confessione Ecclesiæ uti vocatur reformatæ habere sibi obsequentes, sed illos secum Pontificis Romani jugo subicere voluerit, florentissimo pulsus est regno. Fridericus Augustus singulari successio- nis fato, Elector factus Saxonix, non acquievit tanto & tam excelso dignitatis & potentiæ fastigio, sed Regium in Polonia ambiens titulum, veræ fidei jacturam facere voluit, à sanctissima Evangelico - Lutheranâ religione, quam Electores & Principes Saxonix pie & constanter asseruerunt, apostata, & apostaticæ Ecclesiæ Papalis 1 Tim: 4. v. 1. 2. 3. mancipium & profelyta factus, Matth. 23. v. 15. Characterem bestix suscepit, Apoc. 16. v. 2. & c. & scortatus est cum meretrice Babylonica Apoc. 17. v. 1. 2. quare & ille Dei vindictam subit Ezek. 23. v. 35. conf. 1 Sam. 2. v. 30. eoque gravior ejus quam Jacobi istius Angliæ Regis censenda est apostasia, quo hic puriori prius addictus erat confessioni, & alterius triste fatum videbat. Verum uti fidem in Deum abjuravit, ita in multis de cætero perfidiæ documenta dedit. Serenissimam ejus Conjugem & prolem Electoralem servet Deus in fide pura! Ad ipsum vero Fridericum Augustum dirigenda verba Prophetica, Jer: 13. v. 18. & illa prolixiora Ezek: 21. v. 25, 26, 27.

921

III. SAPIENTIE ET SCIENTIE BENIGNA LARGITIO; hæc tertia laudis
Divinæ subjungitur caussa v. 21. *Dat Sapientiam Sapientibus, & scientiam scientibus intelligentiam*: neque hic evolvimus discrimen inter
tria hæc vocabula. Illis autem Daniel indicare voluit quod omnis
vera sapientia & scientia à DEO sit, & ab illo solo eam habeant qui
Sapientes vel intelligentes appellantur Prov. 2. v. 6. Jac: 1. v. 17. &
quod largiatur illam liberaliter, ἀπλῶς (sic ἐν ἀπλόγηι Rom: 12.
v. 8. & τῆς ἀπλόγηι 2 Cor. 8. v. 2, 3.) petentibus Jac: 1. v. 5. adde
Matt: 7. v. 7. Luc: 11. v. 13. His verbis intimo quoque gaudio agno-
vit & celebravit Propheta sapientiæ insignem mensuram & revelatio-
nis gratiam, sibi à Deo datam Dan: 1. v. 17 - 20, & 2. v. 19, 23, 30,
& 5. v. 12. &c.

Ufus: In verbo Dei, & ex illo, omnis vera Sapientia nunc à no-
bis quaeratur Psal. 19: v. 9. & 119. v. 98, 99, 100. Esaj: 8. v. 20. 2 Tim:
3. v. 15. Stultitiæ vero suæ justas luent pœnas, qui extra illud & contra
Deum sapere volunt Esaj: 5. v. 21. & 19. v. 11, 12. & 29. v. 14. Jer. 8. v. 8, 9.
Devote itaque revelationis Divinæ beneficium suspiciamus; de illo
ritè fruendo oremus, Ps. 119: v. 18. Col. 4: v. 2, 3. ut sapienter inde fu-
tura in nostri emendationem prævideamus Deut. 32. v. 29. Pœnitenti-
am mature agamus. *Then Gudt tack är gifwer han Wijsbet/Sör-
nufft och Glädie / men Syndarom gifwer han Dlycko* Eccl. 2. v. 26.
Timor nam q; Domini est initium sapientiæ H. ob. 28. 28. NB. Jer: 9.
v. 23, 24. Inter felicitates plurimas, quibus DEO BENEDICENTE per
auspicatissimum REGIS NOSTRI CLEMENTISSIMI Imperium bene no-
bis est, merito ut maximam reputemus quod REGIA EJUS MAJESTAS,
Zelo & pietate incomparabili, verbum Dei veramque religionem tu-
ceatur. Suspiria itaque & preces ad DEUM pro REGE PIO, JUSTO,
CLEMENTE fundamus: apprecemur MAJESTATI EJUS sapientiæ thesau-
rum, ex 1 Reg. 3. v. 9, Esaj. 11. v. 2. Sap. 9. 9 - 12. armorum succes-
sum, ex Gen. 49. v. 24, 25. Psal: 20. v. 2. seqq. & 21. v. 2. seqq. Im-
perii diuturnitatem felicitatemque, ex Psal: 61. v. 7. 8. pacis denique
& tranquillæ in throno Regio sedis jucunditatem ex Deut: 33. v. 7.

I Reg: 2. v. 45. nobis demum omnibus,

Col: 1. v. 9, 10, 11.

S. D. G.